

Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in Engelbert Gangl

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Ljudevit Stiasny: Kako bi se izboljšalo šolsko obiskovanje? — Adam Mickiewicz. — Književnost in umetnost. — Naši dopisi. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Gospodarski program.

Kako bi se izboljšalo šolsko obiskovanje?

(Spisal **Ljudevit Stiasny**.)

Reklo bi se žreblje v Kropo nositi, ako bi hotel govoriti o potrebi rednega šolskega obiskovanja. Da je od njega odvisen uspeh ljudske šole, so pripoznali ne samo vsi pedagoški pisatelji, ampak tudi skoraj vse evropske države s tem, da so vpeljale posilno šolsko obiskovanje. Najboljše je vendar tam, kjer je zašla potreba in korist ljudske šole v najnižje sloje.

Da bi se izboljšalo šolsko obiskovanje ter s tem povzdignila ljudska šola, dajejo nekatere države v Evropi predprave branja in pisanja večim pred analfabeti. Tako je vpeljano v Švediji, kjer je šolsko obiskovanje izborno in kjer je zaradi tega najmanj analfabetov v Evropi, da dobijo trgovski in obrtniški patent le branja in pisanja večji. Tudi v Rusiji, kjer je ljudsko šolstvo še na nizki stopinji, se je zboljšalo v zadnjih letih vojaško službovanje onim, ki so dovršili ljudsko šolo, od 6 na 4 leta.

V naši državi nimajo branja in pisanja večji nobenih pravic pred analfabeti, pač pa skrbi državni šolski zakon za redno šolsko obiskovanje. Žalibože se ne izvršuje povsod redno, ampak se mu skušajo mnogi izogniti.

Da se pa doseže redno šolsko obiskovanje, ga morajo podpirati v prvi vrsti starši. Pač se dobijo tudi pri nas taki kraji, kjer je zašlo zanimanje za ljudske šole v najnižje sloje, a žalibože jih ni veliko. Obrt, kupčija in splošna omika pri nas še ni na oni stopinji kakor drugod. Zato ne spoznajo nekateri starši, osobito na kmetih, koristi šole. O koristi šole se razen tega v nestrokovnih časopisih in knjigah jako malo bere. Pač pa se mnogo bere in sliši, kako ogromni so stroški, kako neznatni so uspehi, kakšni so učitelji itd. Ni čuda, da se mnogi ne zanimajo za ljudsko šolstvo, ni čuda, da so še vedno nekaterniki ljudski šoli sovražni. Da je dobro in potrebno, da zna dandanes vsak brati in pisati, pripozna pač vsak, a čujejo se glasovi: čemu slovnica, realije itd. Večinoma pa to izjavljajo taki, kateri bi najrajši imeli otroke vedno doma.

Adam Mickiewicz.*)

Na sklonku XVIII. stoletja odehraly se na dvou koncih Evropy dve tragedie dejinne — civilisace sveta triumf a zmazala se hanbou na věky. Na Západě Francie vedla válku pro „práva člověka“ v struhách krve, na Východě uloženo do hrobu celý národ, živd, hrdinsky — rozebrano Polsko. Leč mohly porostly květinami. Hle! již v dvě léta po posledním rozdělení Polska počíná v zemi vlaské z počátku slabě ozyvatí se písen, kterou brzy po celé Evropě trouby „legionů“ roznesly hlasem protestu: „Jeszcze Polska nie zginęła!“, a 24. prosince 1798 roku — tedy sto let tomu — rodi se na Litvě, v Zaosiu k. Novogródka, Adam Mickiewicz, muž, který byl nejšlechtetnějším obrazem genia polského, mlekem a krví svého pokolení, a jedním z největších básníků světa.

Mickiewicz patří k řadě tych duchů vyvolených, kteří nejsou majetkem jedné epochy, jednoho národa. On náleží všem národům, všem časům: jest štěstím svého

národa — chloubou lidstva. Není to jen věstec-básník, je v něm něco apostolského, nebo žil pravdou a poesíí jako chlebem vzdějším, a genius jeho měl moc živelní: vždyť improvisoal truchlohry celé.

U kolébky jeho stala rakev Vlasti, křik zoufalství otců, zakovaných do pout otroctví, kolébal jej do snu nemluvnátkem, avšak dětinství jeho ozářovala již hvězda Napoleonova, které svůdnému lesku Poláci uvěřili. Z toho křiku a z těch nadějí vzrostl stigmat pomazání jeho na celý život: bezmezná láska k národu, trpícímu nevině, nenávisť k tyranství každému bez výjimky, vira v zmrtvýchvstání Polska. V všem mládí, jako žák staré akademie vilenské, prošel muky Wertherovy a vyzpíval je v části I. a IV. fantastické básni dramatické p. n. „Dziady“ (viz česky překlad J. Vrchlického p. n. Tryzna). Jen že jeho Gustav stojí mnohem vyš, nežli hrdina Goetheův! Básník německý ozářil samovraždu z lásky blesky mučednictví a sebeobětování, Mickiewicz, když srdce jeho krvácelo v zoufání, sepsal své bolesti krví a slzami, avšak utonutí v jednom citu, byt si byl tak šlechtetny, jak láska, představuje jakožto sobecké a neslušné. A psal to teprve 23 let stár!

*) Ob 100 letnici njegovega rojstva. Uredn.

Vztrajnému delovanju učiteljevemu se pač posreči te predsodke ublažiti, ako mu ne delajo drugi zaprek. Ako pa podirajo drugi, kar on sezida, je večinoma zaman ves njegov trud. Hvala Bogu, da ni povsod takih razmer, in upati je, da zaide zanimanje za ljudske šole tudi pri nas v najširše kroge.

Uspeh ljudske šole je odvisen od učitelja. Da pa dožene izboren uspeh, mora biti v prvi vrsti redno šolsko obiskovanje. Kjer se zanima ljudstvo za šolstvo, je to pač lahko, kjer ne, se mora boriti z marsikaterimi težavami. Pred vsem mora učitelj skušati, da obiskujejo učenci radi šolo. V ta namen se mora potruditi učitelj učencem olajšati učenje z vestno pripravo, raznimi učili itd. Da je pouk mikaven, naj ga osladi z raznimi pripovedkami, povestmi, pravljicami itd. Tudi disciplina ne sme biti prestroga, ampak učenčevi starosti primerna. Ako si je pridobil učitelj na ta način ljubezen svojih učencev, ako se vesele učenci na pouk, potem izginejo potepanja učencev, pač pa se čuje, da je prosil ta ali oni učenec jokaje starše, naj ga puste v šolo.

Da pa doseže učitelj redno šolsko obiskovanje, ni dovolj, da samo naznanuje zanikrne starše, ampak mora storiti še marsikaj drugega.

Najložje pošiljajo starši otroke v šolo pozimi, a vendar je v tem času v mnogih šolah prav slabo šolsko obiskovanje.

Oglejmo si šolsko obiskovanje v tem času v severnih evropskih deželah, kjer je zima veliko hujša kot pri nas.

V Rusiji je šolsko obiskovanje pozimi najboljše. Rusi namreč radi oblečejo otroke pozimi v toplo kožuho, da jih ne zebe. Ako so ceste slabe, ali ako so šole oddaljene, peljejo otroke na saneh v šolo ter jih puste tam več dni. S seboj jim dajo potrebne hrane, v prvi vrsti čaja, da si zamorejo skuhati toplo pijačo. V nobeni šoli na kmetih, kjer so otroci oddaljeni od šole, niso brez samovarov. Ako torej ostane učenec čez poldan, ali celo več dni skupaj v šoli, si skuha sam v samovaru potrebni čaj.

V Švediji in Norvegiji zapade sneg mnogokrat po več metrov visoko. Otroci obiskujejo vseno v takih časih šolo prav redno. Drsajo se namreč v šolo s pripravnimi

snežnimi črevlji (skiji), s katerimi se ne samo hitro pomikajo naprej, ampak jih skiji obvarujejo, da se ne pogrezajo globoko v sneg. Tudi v Avstriji so vpeljali v zadnjih letih ski ali snegulice. V Špitalu pod Semeringom se drsajo že celo otroci s snegulicami prav pridno v šolo in domov. Na Kranjskem so podobne snegulice, smeči imenovane, že več stoletij v rabi v ribniških krajih.

Kakor si drugod prizadevajo olajšati učencem šolsko obiskovanje pozimi, tako bi se moralo tudi pri nas. Žalibože se vendar v tem oziru pri nas premalo stori. Res se nam smilijo otroci, ako pomislimo, da morajo mnogokrat slabo oblečeni po slabih potih v ostri zimi hoditi tako daleč v šolo. Mnogokrat se še odrasli ljudje ne zga-nejo iz hiše, a otroci morajo iti v oddaljeno šolo. Živina pa doma počiva, hlapci in dekle so brez dela. Kako lahko bi se sosedje pogovorili, da bi zapeljali zaporedoma učence ene vasi v slabem vremenu in po slabih potih v šolo. Pač se to v nekaterih krajih zgodi, vendar ne v mnogih. Ako pa ni predaleč v šolo in ako so poti dobri, učence manj zebe, ako hodijo peš. Saj se otroci ne boje snega. S kakšnim veseljem ga pozdravijo, ko začne nalletavati. Ko pokrije sneg zemljo z belo odejo, jih težko krotimo v sobi. Mika jih ven, kjer jih čaka marsikatera zabava. Vrnejo se šele, ko jih začne močno zebsti v roke in noge. Z mokrimi črevlji hitijo k peči, ali zlezejo celo za peč, da se ondi posuše. A to je ravno jako slabo. Slabo je, ako gremo iz mraza k topli peči, še slabše pa, ako hitimo k peči z mokro obleko. Zato se morajo otroci sezuti, ako jih v noge močno zebe. Tudi naj ne gredo takoj k topli peči, ampak naj si drgnejo noge ali roke s snegom, ali naj vtaknejo roke v mrzlo vodo za nekoliko časa ter naj se potem dobro obrišejo. Črez nekoliko časa jih ne bo samo v noge in roke več zeblo, ampak le s tem se obvarujejo ozeblin. Doma naj učenci obujejo domače črevlje, ali naj hodijo rajši bosí ko v mokrih črevljih. Takisto naj učenci delajo, ko pridejo v šolo. Preden vstopijo v šolsko izbo, naj si dobro otresejo sneg z obleke in z obuvala. Ako je zadnje mokro, naj se sezujejo na svojem prostoru ter naj bodo v šoli bosí ali v nogovicah, ako so suhe. Dobro je tudi, da si zamenjajo učenci v šoli mokro obuvalo z domačimi črevlji, kar se je v neka-

Byvají časy úrodné v duchy velikanské. Takou epochou byla v Polsku doba Mickiewiczova. Již na universitě v Vilně nalezl se Mickiewicz mezi přátely neobyčejných srdcí a úmyslů. Sloučení v spolek Filomátů a Filarétů, pracovali ti mladí rytíři pravdy a krásy o zachování čistoty tělesné i duševní, a láska k vlasti, jednota bratrská, sebeobětavost, zápal, ocelová síla charakteru, — to bylo jich heslo a cíl. V tom kruhu hledal Mickiewicz ukojení své zraněné duši, otužení k dalším bojům. A boje ty nastaly brzy. Vláda ruská zavedla vyšetřování, podezřívaje nevinný spolek „přátel nauky a ctnosti“ ze spisknutí, a následkem toho Mickiewicz musil opustiti v roce 1824 milovanou Litvu, již nepopřáno mu nikdy víc spatřiti, a započal těžké tuláctví. Avšak ideálům mládí zůstal vždy věren — do hrobu, neb vždy byl jednaky, jak podářeny odlitek sochy. Cíl jeho byl vždy stejný, at' v mladistvém věku tvořil pro Filaréty vznešenou „Odu k mládí“, at' v třetí části „Dziadů“ (Tryzny) opěvoval utrpení vlastního národa, at' naposled v „Knibách poutnictví polského“ naříkal nad úpadem Evropy a triumfem tyranství. Volnost' a znovuzrození morální

národu, spravedlnost', řídicí všechny záležitosti evropské, a odbudova Polska, jako nutný následek ery spravedlnosti — ta hesla vypsána jsou na jeho praporu. Utkviv v nich zraky, píše ve vyhnanství v Rusku „Konrada Vallenroda“ (překlad česky J. V. Sládkův), básen, která jest plamennou apotheosou lásky k vlasti, a současně tvoří nadšené posláni „Přátelům Moskalům“, tedy synům té země, která zalila Polsko mořem krve. Tam zpíval nepřítel tyranství — zde apostol bratrství národů. Ty ideály, vznešené a svaté, vedou jej, kdy radostně vítá veliký rok 1848 jakožto dennici, předcházející vzplanutí slunce svobody, postaví jej v čelo legie, jež hodlala vybojovati Itálii severní nezávislost', vijí se barevnou stuhou přes listy básníkem v Paříži redigovaných novin „Tribune des peuples“. Ovzduší evropské tížilo jeho šlechetné hrudi, touha za svobodou přeplovala jeho srdce. Uvěřil v Napoleona III., poněvadž viděl v něm šermíře svobody, uvěřil v mlhavé blouznění Towianského, poněvadž „mistr“ slíboval mu obnovení, ušlechtnění Evropy. Ano i život svůj obětoval pro tu víru svoji, kdy máje na zřeteli její uskutečnění, zajel si až nad

terih šolah že vpeljala. Ako zebe učence v roke, naj jih vtaknejo v mrzlo vodo ter naj se dobro obrišejo. Vsekakor pa je potrebno, da pride učitelj ob takih dnevih zgodaj v šolo, da pazi, da ne gredo učenci k peči ter da storijo, kar je treba. Kjer delajo starši tako, in kjer se ozira v šoli na to, je radi mraza in snega pozimi primeroma malo zamud.

(Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

Prirodopis rastlinstva. Za nižje razrede srednjih šol spisal Alfonz Paulin, profesor c. kr. višje gimnazije v Ljubljani. S 308 podobami. — Cena trdo v platno vezani knjigi 3 K 20 h.; po pošti 10 kr. več. — Jako potrebno knjigo je izdala Ig. pl. Kleinmayr & Bambergova tiskarna. Že več let je pošla popolnoma Tušek-Erjavčeva botanika in nove je bilo že sila potreba. Da jo je spisal g. profesor Paulin, mu moramo biti jako hvaležni. Knjiga je pisana v lepi, čisti slovenščini ter je bila že v rokopisu odobrena pri c. kr. naučnem ministrstvu. Knjigo diči izredno veliko število jako lepih slik in sličic. Prirodopis rastlinstva postane učna knjiga, a tudi ljubiteljem rastlinstva sploh jo toplo priporočamo. Kakor sploh vse knjige iz založbe in tiskarne Kleinmayr & Bambergove, tako je tudi zunanost te najnovejše knjige zelo lična. Prepričani smo, da bodo naši dijaki pridno segali po nji.

Sto narodnih legend. Slovenski mladini in preprostemu ljudstvu v pouk in zabavo nabral in priredil Anton Kosi. V Ljubljani 1897. Izdal in založil J. Giontini. — Kosijeve narodne legende so se naši ljubi mladini zelo priljubile. Najboljši dokaz temu je ta, ker so prvi trije snopiči teh legend v prav kratkem času popolnoma pošli. Prav pametno je ukrenil g. Kosi, da je zbral vse legende v eno knjigo, katero je pa popolnil še s 52 novimi legendami. Cena trdo vezani knjigi, ki ima 235 strani, je 60 kr., po pošti 5 kr. več. Lično knjigo priporočamo kar najtopleje za šolarske knjižnice; pa tudi vsak odrasli človek dobi v nji mnogo kratkočasnega beriva.

Na različnih potih. Povest, primerna dečkom od 11. do 14. leta. Nemški spisal Franc Frisch. Za Slovence priredil Janko Leban, nadučitelj na Trebelnem pri Mokronogu. V Ljubljani 1898. V založbi in na prodaji pri Janezu Giontiniju, knjigarju. Trdo vezana knjiga velja 24 kr., po pošti 3 kr. več. — Povest je zelo zanimiva, kratkočasna in poučna. Prepričani smo, da jo bo naša mladina zelo rada čitala; zato tudi to najnovejšo mladinsko knjižico prav toplo priporočamo.

Zabavni listi za slovensko mladino. „Soča“ piše: Odkar je prenehala izhajati naša „Knjižnica za mladino“, je nastala suša na tem polju. Da bi se tej potrebi malo odpomoglo in bi dobilo nekaj dohodka, je začelo izdajati „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ posebno knjižico pod gornjim naslovom; ureja jo E. Gangl. — I. zvezek obsega povest „Pri stricu“, spisal Ivo Trošt. Str. 112 in stane mehko vezan 40 kr. Ako vzame vsaka slovenska šola le 5—6 iztisov, bode razprodana vsa zaloga in potem izide drugi zvezek. Mi iskreno želimo temu društvu več sreče nego jo je imela naša „Knjižica za mladino“, ki je bila trdo vezana dokaj cenejša, a je prišel po en naročeni iztisk šele na vsako drugo ali tretjo šolo. Ako bi bila naročena vsaka šola na dva iztiska, bi dobila „Zaveza“ do 800 gld čistega dobička na leto. — Dal Bog novemu podjetju kaj več sreče!

„Slovanska knjižnica.“ — Prejeli smo dvojnati snopič 73. in 74. za mal. traven in vel. traven, ki prinaša izvirno romantično žaloigro „Strahomir“ v 5 dejanjih in romantiški igrokaz „Mlada zora“ v 3 dejanjih (po znani narodni pesmi). Snopič obsega 11 tisk. pol. — Velika suša vlada na dramatiškem polju slovenskem. G. Gabršček je menda hotel nekoliko odpomoči tej suši, zato je natisnil v svoji „Slovanski knjižnici“ ta dva dramatiška prvenca dveh mladih pisateljev. Obema igrama se pozna, da jih sta rodili mladi pesniški duši. — Cena 30 kr., v knjigarnicah stane pa le 36 kr. To je pač bagatelna cena.

Pesmarica „Glasbene Matice“ je našla tudi med Hrvati najprijaznejši sprejem. I. „Obzor“ i. „Agr. Tagblatt“ sta se izrekla o Čerinovi „Pesmarici“ jako laskavo, hvalila bogato raznovrstnost sprejetih kompozicij ter povdarjala zlasti veliko vrednost jedrnatih in kritičnih biografskih črtic v uvodu knjige. Poslednja številka „Vienca“ pa prinaša cel članek o tej prelepi „Matični“ jubilejni pesmarici ter končuje svojo priznalno oceno tako-le: „Mi ne moremo, da se nahvalimo ove „Pesmarice“: pa ju još jedanput od svega srca priporočamo i hrvat. pjevačkim družinama i ljubiteljima glazbe uopće“.

Nove razglednice v korist družbi sv. Cirila in Metoda. — Vendar enkrat smo dobili v roke razglednice, s katerimi mora biti vsakdo zadovoljen. Na istih vidiš sliko prvomestnika družbi sv. Cirila in Metoda, preč. g. Toma Zupana, c. kr. gimnazijskega profesorja v Ljubljani, vidiš njegov dvorec na Okroglem na prekrasni gorenjski strani in kranjskim, posebno ljubljanskim izletnikom jako priljubljeno goro Sv. Jošt nad Kranjem s cerkvijo in poslopji. — Slika obče priljubljenega g. prvomestnika je kaj dobra, in kdor ne pozna tega delavnega in resnega slovenskega moža osebno, naj si še posebno

Bosfor, aby tam tvořil legie v čas války krymské, a našel smrt nákažlivou nemocí (1855).

Nelze říci, co v Mickiewiczovi více velebiti sluší: člověka neb básníka. Jako člověk jesti jedním z těch, jimž lidé starověku vznašeli chramy, — jako básník jesti největší v svém národě, a jeden z největších duchů světa. V prvním okresu tvoření básnického velicí romantikové Západu byli mu mistři; stoupaje jejich sledem, vyprostil poesii polskou z pout konvencionalnosti, z mrtvoty pseudoklassicismu, probudil ji k vlastnímu životu. Prvotiny nadání jeho „Ballady a romance“ (překlady české J. Necása a A. E. Mužíka), ty nejlepší v polském písemnictví, stojí na vyšině současné poesie evropské, ačkoliv jsou to útvary ještě konvenční. Ofel nerozvinul ještě křidel k letu. „Oda k mládí“ to již paian Pindarův na počest všech velikých idealů lidstva, a „Grażyna“, pověst o hrdinské kněžně litevské, která hyne v boji, aby jen zamézila vlastizradě muže svého, to básen epicky dokonalá, jedna z nejlepších básní toho druhu v Evropě. Mickiewicz není vyhradně liryk nebo epik, jesti jedním i druhým, a vždy jedním z největších. Avšak u národů svo-

bodných, šťastných, básníci jsou jen umělci, umění a krása jejich cíl a ideál, pro národy nešťastné jsou oni něčím větším — jsou chléb a manna, slunce a rosa života. Tak i Mickiewicz přidržuje se především té formy, která více vyhovuje jeho ideám, brzeji pohne srdcem rodáků. Odtud také pochází nesmírné bohatství tvaru, v které přiobleká své myslí. Od lehké písničky do velebné hymny a dramy citu lásky, vybuchajícího s obrovskou silou sopky, od mistrného sonetu do obrazu tytanické, války vášní v pověsti poetické, a opět plné klidu, ruchu, barev a humoru malby života celého národa v eposu — všecky ky tvary, všecky stupně nadšení, napotkáváme v dílech toho obra. Egotismu, umění pro umění nenajdeš tam mnoho. Ostatně všecko, co básník polsky napsal, psal pro svůj národ neb o něm. „Konrad Wallenrod“, část III. „Tryzny“, epos „Pan Tadeáš“ (překl. E. Krásnohorské) a biblické „Knihy poutnictví“ — to čtyry struny mohutné loutny, jež vyznívají v jednu melodii — lásku k vlasti. V „Improvisaci“ z třetí části „Tryzny“ dosahuje básník vrcholu nadšení, Prometheovým sláskem povznáší se na tak závratné výšiny, na jakých

ogleda sliko, katera mu ga kar najbolje predstavlja. Razglednice so res okusne. Vsaka podružnica družbe sv. Cirila in Metoda naj si omisli nekaj takih razglednic, da jih pri društvenih veselicah razpeča med narod. Cena dopisnic je 5 kr. Podružnice in prekupovavci dobe 100 dopisnic za 4 gld. franko doposlane. V založbi jih ima knjigovezec g. Ivan Bonač v Ljubljani. — Ker te dopisnice na splošno ugajajo in ker imajo namen koristiti družbi sv. Cirila in Metoda, jih toplo priporočamo.

„Planinski Vestnik“, glasilo „Slovenskega planinskega društva“ v Ljubljani, kaj vrlo napreduje. Prinaša zanimive sestavke pisateljev turistov, in iz teh kakor iz drugih je razvidno, kako lepo se razvija turistika po širni slovenski domovini, kateri so hoteli naši sovražniki prav potom turistike povsem vzeti slovensko lice. V zadnji številki je pa pričel „Plan. Vestnik“ prinašati turistične spise staroste slovenskih turistov g. Kadilnika v Ljubljani, ki so svoj čas zbujali pozornost in ki se današnji dan baš tako zanimivo čitajo.

Iz poročila o novih členih vidimo, kako raste češka podružnica, katera šteje vedno več členov. Čehi se vrlo zanimajo za slovensko turistiko, ki si je pridobila v kratkem času toliko ugleda.

Naši dopisi.

Z Gorenjskega. (V spomin † Andreju Vavknu.) V dan 20. mal. travna t. l. se je v gorenjskih Cerkljah vršil prav žalosten cerkveni obred; položilo se je namreč v pričo ogromne množice sožalnikov visokih in nizkih stanov k večnemu počitku truplo ranjkega Andreja Vavkna, umirovljenega ondotnega nadučitelja, na katerega sme slovensko učiteljstvo biti ponosno dotlej, dokler bo trajal njegov spomin. Naj zapiše torej tudi „Tovariš“ nekaj besed v njegov spomin.

Ranjki Andrej Vavken se je rodil l. 1838. v Planini pri Rakeku na Notranjskem. Bil je jako nadarjen mladenič, zlasti pa še spreten v godbi in petju, zato si je izbral učiteljski stan. V njegovi dobi in v prejšnjih časih so imeli učitelji, ki so bili dobri organisti, posebno med preprostim ljudstvom, največ veljave in ugleda. Menda ni bil dopolnil še 19. leta, ko je bil poslan kot učiteljski voditelj v Cerklje. Vavken se je oklenil šole, orgel in cerkvenega petja z vsemi močmi krepke mladosti, in zdajci je zaslovel glas njegovega uspešnega delovanja na daleč okrog. Kot organist je imel malo sebi enakih sovrstnikov v vsi deželi; plodne svoje pevske misli pa je zvišal v

nemnohim jen duchům dopřáno bylo se povznesti; vtírá se do nebes a vyzývá Boha do boje, chtěje odebrati mu vládu duší a samemu řídit svět láskou a spravedlností. V „Knihách“ hlasem proroka volá svůj národ k opravě bludů a bēduje nad úpadem Evropy. „Pan Tadeáš“ to epos národní, jakým se nemůže honositi žádné jiné písemnictví novodobé, — to Polsko celé.

Mickiewicz byl synthesou ducha slovanského. Bohatství obraznosti, jen jen že nepřekupující bujností orientální, hlubokost citu a zápalu, přecházející v sfery blouznění a mysticismu, všecky ale city převyšující láska k vlasti — to jsou poklady této genialní duše. Tá láska k vlasti také v spojení s blouzněním slovanském vrhla jeho, professora akademie v Lausannu a Collège de France, v náručí mystické doktriny Towianského proto, že viděl v ní spasení pro svůj národ.

Mickiewicz to největší upostřed Slovanů — to Král-Duch Slovanstva. On soustřeďuje v sobě hloubku citu Schillerovu, vášen Byronovu, jednoduchost a plastiku Homerovu s holubí a naivnou vírou prvních vyznavačů Kristových.

prelepe napeve, katerih je pod naslovom: „Napevi cerkvenih pesem, nabral Andrej Vavken, učenik v Cerkljah“ izdal sedem zvezkov. Razen malega števila, katero je sprejel v svoj l. zvezek, so vsi drugi napevi njegovi duševni produkt. Iz Vavknovih melodij veje duh našega slavnega ranjkega Gregorija Riharja; njega si je prizadeval posnemati; zato so pa bile njegove pesmi tudi hitro razprodane. Tudi za pošteno dobrovoljno petje je Vavken nekoliko poskrbel z izdajo svojih „Glasov Gorenjskih“. Na čelo jim je postavil od ranjkega dr. Lovra Tomana izposojeni si motto:

„Zapojem rad mile, poštene,
Iz mladega blazga serca;
Nagnjusne, ošabne nobene
Mi v strunice serce ne dá!“

V teh kratkih besedah je personificiran ves Vavken — tako je on mislil, živel, deloval.

Svoje nove domačije Cerkelj se je bil Vavken oklenil koj o priходу z dušo in telesom. Prebivavstvo je to jadrno zaznalo in mu izkazovalo svoje zaupanje. L. 1868. je bil izvoljen županom, kateri častni, pa težavni posel je opravljal do svoje smrti, dolgih 30 let. Enako dolgo (z nekaterimi presledki) je bil tudi načelnik krajnega šolskega sveta. Poleg tega je bil dolga leta cerkveni ključar, oče ubogih, c. kr. poštar, trgovec, gostilničar, lastnik velikega zemljiškega posestva in načelnik gasilnega društva. Očigled vsega tega ga je občina v priznanje njegovega obilnega in vsestranskega delovanja imenovala častnim občanom. L. 1883. je Njegovo c. kr. apost. Veličanstvo presvetli cesar Frančišek Jožef I. o svojem potovanju skozi Cerklje izrecno priznal Vavkovo obilno delovanje pri občini, šoli in cerkvi ter ga odlikoval z zlatim križcem za zasluge.

Ako se ozremo na vsa ta dostojanstva in opravila, katera je zvrševal Vavken v svoji novi domačiji, v Cerkljah, kamor je bil on, kakor se je baje večkrat sam izrazil: „Vse svoje imetje prinesel v robcu“, moramo priznati, da je delal s svojim vsestranskim trudom, prizadevanjem in uspehi učiteljskemu stanu toliko časti in da je združil v eni osebi toliko odličnih poslov in služeb, kakor komaj še kdaj kateri učitelj našega naroda. Kakor je bil pokojni Andrej Praprotnik v duševnem oziru in literarnem delovanju, tako je bil zopet Vavken po drugi strani res pravi „unicum“ med slovenskim učiteljstvom. Po 35 službenih letih kot učitelj je stopil l. 1893. v stalni pokoj, vendar pa je ostal učiteljem še vedno zvesto-udani sobrat. Kdor ga je osebno poznal, vsakemu se je priljubil; torej je imel v vseh stanovih zelo veliko prijateljev. To je posebno živo kazal tudi njegov pogreb, ki se je pač vršil na žalno-veličasten način. Izmed odličnih dostojanstvenikov so se ga vdeleževali: iz Ljubljane visokorodni gospod župan Ivan Hribar; iz Kranja: visokorodni gospodje dr. M. Gstettenhofer, c. kr. okrajni glavar; A. Žumer, c. kr. okrajni šolski nadzornik; J. Hubad, c. kr. gimnazijski ravnatelj; K. Šavnik, župan; mnogo gg. županov iz okraja; 12 čč. gg. duhovnikov, mnogo gg. sobratov-učiteljev, ki so ginljivo-lepo s svojim ubranim petjem pred domačo hišo, v cerkvi in ob grobu pokazali, kako drag jim je bil pokojni sobrat. Da je tudi vsa šolska mladina in neštevilno ljudstvo spremilo svojega nekdanjega g. učitelja, oziroma občinskega predstojnika na zadnjem potu, je umevno ob sebi. V marsikakem očesu se je zablistela svetla solzica, ko je sprejemala hladna zemlja v svoje krilo truplo vrlega moža. Blag mu spomin! —

Jos. Levičnik.

Iz logaškega okraja. — Naša letošnja okrajna učiteljska konferencija se bo vršila v dan 15. rožnika t. l. v Cerknici. Razgovarjalo se bo o praznovanju cesarjeve petdesetletnice in pa o prostoročnem risanju. S konferencijo bo združena tudi prostovoljna razstava pismenih in risarskih izdelkov, deških rokotvornih in dekljskih ročnih del, kakor tudi praktičnih učil, ki so jih izumili učitelji sami.

Po zborovanju si bo učiteljstvo ogledalo svetovno znano jezero, a drugi dan pa izletí tukajšnje učiteljsko društvo v romantično Predjamo, kjer se bo vršil tudi društveni občni zbor.